

Tot op de dag

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Mardjan Seighali

met Job Hulsman

Tot op de dag

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 5329 1

© 2021 Mardjan Seighali en Job Hulsman

Omslagontwerp bij Barbara

Foto auteur © Mona Alikah

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

wat is stilte, wat, wat, o liefste liefde
wat is stilte anders dan ongesproken woorden?
ik kan niet meer spreken

Forough Farrokhzad, 'Laten we in het
begin van het koude seizoen geloven'

Voor mijn mannen

1

Het lampje ‘stoelriemen vast’ doofde. Met trillende handen propte ik mijn hoofddoek tussen een aantal tijdschriften in de lectuurbak bij mijn knieën. Mijn lange zwarte mantel schoof ik tussen mijn voeten onder de stoel voor mij. In mijn gekreukte blouse en rok met bloemetjesmotief herkende ik mezelf tenminste weer. Mijn dunne panty was nu zichtbaar, maar niemand hier die er aandacht aan schonk. Hier niet, hier golden andere regels.

Een stewardess liep voorbij en trok een smalle kar vol rinkelende flessen drinken achter zich aan. Ze zag dat ik huilde.

‘*Puis-je vous aider?*’ vroeg ze. Ze gebaarde haar collega te stoppen.

Ik bestudeerde hun outfits. Elegant, dat woord kwam als eerste bij me op.

‘*Can I help you, madam?*’ De stewardess stond nu ter hoogte van onze stoelen, wat mij in staat stelde om haar voorkomen aan een nadere inspectie te onderwerpen. Ze droeg een knielange, donkerblauwe jurk van dikke stof met een leren riem om haar middel. Grote gouden knopen. Het logo van de luchtvaartmaatschappij op de borst, eveneens in goud. Spierwitte kraag. Golvend blond haar. Het zag er schitterend uit. Behendig klemde ze met haar voet de remmen van de zwenkwieltjes van de drankenkar vast.

‘*Madam, are they okay?*’ vroeg ze terwijl ze in de richting van

Pouya en Pasha knikte en tegelijkertijd een kartonnen beker van een stapel pakte. Met haar andere hand schroefde ze de dop van een fles. Terwijl ze water inschonk bestudeerde ze mijn jongens, die aan weerszijden van mij met hun hoofden op mijn schoot lagen.

Drie dagen. Drie dagen had ik met ze doorgebracht op de banken in de vertrekhal van het vliegveld net buiten de stad. Mijn naam zou worden omgeroepen als er op het laatste moment stoelen vrijkwamen op een van de vluchten naar Parijs. De eerste twee etmalen verstreken zonder dat er iets gebeurde. Als de laatste vlucht naar de Franse hoofdstad was vertrokken verlieten we de luchthaven en togen we naar het huis van mijn nicht Afsaneh aan de rand van de stad. Daar waren de leden van de Basij, de vrijwillige zedenpolitie van ayatollah Khomeini, op veilige afstand. Bovendien stelde mijn nicht in tegenstelling tot tante Louisa, die ook in Teheran woonde, geen lastige vragen. Ook Afsaneh hoorde me midden in de nacht door het huis dwalen, maar haar hoefde ik niets uit te leggen. Als we 's ochtends weer richting het vliegveld vertrokken deed zij net of het een ochtend was zoals alle andere.

Op de derde dag had mijn naam alsnog uit de schelle luidsprekers geklonken. Ik veerde op, knipperde met mijn ogen en voelde mijn hart tekeergaan. Van het ene op het andere moment gierde de adrenaline door mijn lijf. Had ik het goed gehoord? Ik beefde, maar wist mezelf tot kalmte te manen en griste mijn spullen bij elkaar. Ik maakte Pouya en Pasha wakker en snelde naar de balie. Daar volgde de bevestiging: ik had het goed gehoord. *'Befermaid,'* zei ik terwijl ik met trillende handen het geld aanreikte om drie tickets te betalen, alstublieft. Het halfuur dat volgde beleefde ik in een roes. Dit keer liet mijn lange zwarte mantel geen stukje van mijn lichaam onbedekt. De hidjab bedekte mijn haar. Rustig lopen, maande ik mezelf. Stap voor stap, links, rechts. Links. Rechts. Ik mocht niet opvallen. Pasha zat in de buggy die ik met één hand voor me uit duwde. Pouya liep naast me en klampte zich aan me vast. Links, rechts, links, rechts. Blijven ademen. Het klei-

ne koffertje sleepte ik met mijn andere hand achter me aan. Geen oogcontact maken. Links, rechts, links, rechts. Alle zware bagage liet ik achter.

Drie stoelen in een vliegtuig dat even geleden was opgestegen: meer viel er niet te wensen. Ik zou wakker blijven. Ik wilde zeker weten dat het vliegtuig aankwam, dat het geen droom of nachtmerrie was. Ik wilde niet dat later alles onveranderd zou blijken. Ik boog me over Pasha heen en keek door het raam naar buiten. Beneden verdween Teheran uit zicht. De hete najaarszon reflecteerde op de rechtervleugel van het witte toestel. Nog één keer nam ik de eeuwige sneeuw op de hoogste toppen van het Elboersgebergte in me op.

De vrouwen in het gangpad keken me nog altijd vragend aan.

‘Yes,’ zei ik met trillende stem. ‘Yes, we are okay.’

Een paar maanden eerder, februari 1990. Met deze woorden had de schimmige wereld van smokkelaars zich aan mij geopenbaard: ‘Ik ken iemand die je misschien kan helpen. Hier heb je zijn telefoonnummer, verder is het aan jou.’

De smokkelaar, een slanke, goedgeklede dertiger, heette Sharam. Ik ontmoette hem voor het eerst in een café aan het drukke Ferdowsiplein in Teheran, vlak bij het huis van tante Louisa. Sharam stelde vragen en ik gaf antwoord: ik was een getrouwde vrouw met twee jonge kinderen. Hun vader was al gevlucht en ik had een tweewekelijkse meldplicht. Ik stond op de zwarte lijst. Mijn middelen: een paar duizend Amerikaanse dollars. Europa, daar wilde ik heen. Het ging niet meer.

‘Weinig mensen weten van mijn plan om te vluchten,’ voegde ik eraan toe.

Terwijl ik mijn situatie toelichtte nam ik Sharam in me op. Wat vertelden zijn ogen? Ik kende de verhalen over smokkelaars met verkeerde intenties. Ik had gehoord over oplichting, uitbuiting en afpersing. De grens over, daarvan wist ik dat het met geld was te

regelen, maar dat was slechts een begin. Was Sharam betrouwbaar, kon hij me helpen?

‘Hoe groot is de kans dat het lukt?’ vroeg ik.

‘Je bent een alleenstaande vrouw met twee jonge kinderen. Het is...’ Sharam pauzeerde en keek me doordringend aan, alsof hij alles wat ik niet zei probeerde af te lezen aan mijn ogen.

‘Het is bewerkelijk,’ ging hij verder. ‘De meeste smokkelaars aan de andere kant van de grens durven het niet aan.’

Ik keek hem vragend aan.

‘Kinderen hebben zorg nodig, ze kunnen ziek worden. Met kinderen is er altijd wat. Hoe groter een gezelschap, hoe lastiger het is. Ik weet eerlijk gezegd niet of het gaat lukken. Je middelen zijn beperkt. Geef me wat tijd om na te denken. Oké?’

Twee weken later ontmoette ik Sharam opnieuw in hetzelfde café. Op zijn verzoek had ik mijn nichtje Parastou meegenomen. De aanwezigheid van een kind zou de ontmoeting tussen een vijftwintigjarige vrouw en een tien jaar oudere man minder verdacht maken. Sinds Khomeini de dienst uitmaakte was het ingewikkeld om je als man en vrouw vrijelijk te bewegen in het openbare leven. Moeder en zoon, broer en zus, verloofd of getrouwd stel, dat was geoorloofd. Al het andere viel onder de noemer *fesqofujur*, losbandigheid. Omdat de aard van een onderlinge band niet op je voorhoofd staat geschreven hield de Basij, de ogen en oren van de Iraanse Revolutionaire Garde, steekproefsgewijs mannen en vrouwen aan die zich in het openbaar vertoonden, op trottoirs, in winkelcentra en in horecagelegenheden. ‘Wat zijn jullie van elkaar?’ Wanneer de brigadiers twijfelden aan de juistheid van een verklaring werden de ouders van het meisje opgetrommeld. ‘Is dit de jongen met wie jullie dochter een toekomst voor zich ziet?’ Ik wilde mijn ouders niet belasten met dit soort zaken en vermeed openbaar contact met mannelijke vreemden en bekenden. In sommige gevallen kon het niet anders.

De ober bracht ons thee.

‘Ik heb erover nagedacht,’ zei Sharam daarna. ‘Ik stel voor dat jij eerst gaat en dat jouw kinderen later komen.’

Hij wilde dat ik vooruit zou gaan als een soort pion. Ik peinsde er niet over.

‘Dat is niet bespreekbaar,’ zei ik stellig. ‘Ik ga nog liever dood dan dat ik Iran verlaat zonder mijn kinderen.’

‘Als we het zo doen is de kans op succes groot. Je kinderen zijn jong, speels. Ik snap dat het gek voelt, maar... Ze redden zich wel, toch? Heb je geen familie die –’

‘Hun vader is al weg, het gaat niet gebeuren,’ onderbrak ik hem.

Daarmee viel optie één af. Optie twee: Sharam zou een visum regelen en ik zou proberen het land uit te reizen per vliegtuig, met mijn eigen paspoort. Ik stond op de zwarte lijst en zag het niet gebeuren. Het werd plan C. Ik probeerde het drie keer.

‘Geld, pasfoto’s en een goede dosis geluk,’ zo had Sharam de basis ingrediënten voor het plan opgesomd. Via via vond ik in Teheran een fotograaf die me wilde fotograferen zonder hoofddoek. Om door te kunnen gaan voor een Turkse vrouw besteedde ik voorafgaand aan de fotosessie een eeuwigheid aan mijn haar. Ik föhnde het uitgebreid, stylede mijn krullen en kamde net zo lang tot mijn haar flink glansde. De bovenste helft maakte ik achter op mijn hoofd vast met een clip. Gesluierd liep ik samen met mijn kinderen vanaf het huis van tante Louisa richting de nabijgelegen fotostudio. In mijn tas bewaarde ik de nieuw gekochte oorclips. De zwarte ronde knoppen met daaraan roze houten driehoeken kleurden perfect bij het fleurige shirt dat ik achter in mijn kast had gevonden en onder mijn mantel droeg. Voor Pouya koos ik een groen shirt met blauwe details uit, Pasha droeg zijn favoriete *Flintstones*-T-shirt. Eenmaal in de studio legde ik de laatste hand aan de Turkse Marjan: ik bracht glossy lippenstift aan en bedekte mijn wangen met een lichtgekleurde rouge. In de spiegel bekeek ik mezelf. Dikke wenkbrauwen, lichte huid, steil haar. Ja, hier stond een moderne Turkse vrouw.

Een paar dagen later vertrokken we. Nu werd ik niet van mijn bed gelicht, dit keer kwamen ze me niet halen, het was mijn eigen keuze om te gaan. Maar ik was onverminderd bang. Bang om opgepakt te worden, bang dat het zou mislukken, bang dat mijn kinderen iets zou overkomen. Naarmate de dag dichterbij kwam was het gaan broeien. Beheerst had ik me voorbereid op de sprong, ik was zeker van mijn zaak, maar nu ik op de rand van de duikplank stond sloeg de twijfel alsnog toe. In de nachten voor ons vertrek schoten de horrorscenario's door mijn hoofd. Het meeste vreesde ik voor momenten waarop ik de grip zou verliezen en ik Pouya en Pasha niets meer te bieden had.

Ik nam geen afscheid van mijn familie. Zo beschermde ik hen én mijzelf. In plaats van mijn dierbaren nog één keer te omhelzen trok ik me terug in mijn kamer met mijn eigen verdriet. Ik creëerde afstand. Mijn omgeving zag het en vroeg wat er was, maar ik praatte niet. 'Ze mist haar man,' zeiden de mensen. Ik ging er niet op in. Bij het zachte licht van het leeslampje boven mijn bed dacht ik na over wat ik het meest zou gaan missen. Mijn zus Milan ontfermde zich iedere dag trouw en liefdevol over mijn jongens. Wat moest zij nu? Mozgan natuurlijk, mijn andere zus. En haar man Bijan, mijn steun en toeverlaat. Ik dacht aan mijn ouders. Hoezeer ik me soms ook aan ze stoorde, ze hadden me met open armen ontvangen nadat ik uit mijn eigen huis was verdreven. Ik hield van ze, hoewel ik het zelden hardop zei. Ik stond aan de vooravond van een hoofdstuk zonder geborgenheid, zoveel was duidelijk. En een hoofdstuk zonder vaste schuilplaats.

Ik keek rond in mijn meisjeskamer. Hoewel de planken niet langer gevuld waren met boeken, was ik onverminderd gehecht aan deze plek. De dansende zinnen van Hafez en Rumi hingen er in de lucht. Waar en wanneer zou ik weer zo'n plek hebben? Hoe ver hiervandaan, op welke grond? Met welke taal werden de boeken daar gevuld? Ik kende veel gedichten uit mijn hoofd, die gedachte troostte me.

Ik trok de deur achter me dicht. Ik had geen idee voor hoelang. Twee, vijf, tien jaar? Op een dag zou deze ellende voorbij zijn.

Om de rust te bewaren deed ik waar ik in normale omstandigheden nooit toe in staat zou zijn geweest: ik volgde het advies van Sharam op en gaf mijn kinderen slaappillen. Zo hield zelfs Pasha zich gedeisd tijdens de hobbelige tochten door de bergen in Turkije.

De eerste keer ontmoette ik volgens afspraak een Turkse smokkelaar in de lobby van een eenvoudig hotel in Istanbul. Ik overhandigde een deel van het afgesproken bedrag, de borg, maar in de dagen die volgden gebeurde er niets. Terwijl ik binnen bleef in onze hotelkamer, met de kinderen speelde en een boek las op bed, vroeg ik me af wat me te wachten stond. Alleen om eten te halen verliet ik het hotel. De instructies waren duidelijk: 'Vermijd onnodig contact.'

Na achtenveertig uur stilte belde ik Sharam.

'Hij is niet teruggekomen.' Mijn stem sloeg over.

'Wacht nog drie dagen,' zei hij.

'Het zijn jouw contacten. Spoor hem aan. Ik heb niet veel tijd.'

Mijn meldplicht voelde als een tikkende tijdbom.

'Het komt goed, Marjan. Heb geduld.'

Maar het kwam niet goed, de man kwam niet terug.

Toen ik het een paar weken later opnieuw probeerde kwam de smokkelaar – een andere dit keer – na betaling terug met een vals paspoort. Daarna stelde hij me voor aan een andere Turkse man, 'de chauffeur'. Samen met hem en de kinderen zou ik de grens oversteken naar Bulgarije. 'Jullie doen je voor als gezin.' Wie of wat er aan de andere kant van de grens voor mij in petto lag wist ik niet. Ik legde ons lot in handen van God mag weten wie. Ik stelde geen vragen. Trillend van onzekerheid kroop ik die avond in bed. Ik had zaken gedaan met Sharam, maar wat was mijn provisorische inschatting van hem, niet veel meer dan een snelle scan van zijn ogen, eigenlijk waard? Ver van Sharam verwijderd verscheen de ene na

de andere schimmige figuur voor mijn neus. Ik wist niet wat me te wachten stond en voelde me verscheurd: met mijn ene been wilde ik terug naar Iran, met mijn andere been wilde ik de grens over, naar Europa. Het kolkte vanbinnen, maar ik onderging alles lijdzaam omdat ik een keuze had gemaakt. Het plan afblazen was niet langer een optie, daarvoor had ik al te veel moed getoond. Ik was geen meisje dat in zeven sloten tegelijk liep. Roekeloos kwam niet in mijn woordenboek voor. En hoewel het hele gebeuren steeds ingewikkelder leek te worden, kende ik verhalen van tochten die wel goed waren afgelopen.

Na een paar dagen acclimatiseren vertrokken we. Zoals afgesproken nam ik samen met Pouya en Pasha plaats op de achterbank van de auto van de chauffeur. Al na een paar uur rijden, ergens in de buurt van het Turkse Lüleburgaz, vroeg hij of ik voorin wilde komen zitten. Via de binnenspiegel had hij me aangekeken met een gemaakte, onheilspellende lach. Zijn blik bezorgde me rillingen. Flirtte hij? Ik dacht aan de lange weg en de hotels waarin ik nog met hem zou moeten overnachten. Ik stelde me voor welke verwachtingen hij zou kunnen hebben en werd op slag misselijk.

‘Dit is niet de afspraak,’ mompelde ik in het Farsi. Maar de chauffeur verstond geen Farsi.

In zijn eigen taal foeterde hij iets terug wat ik op mijn beurt niet verstond.

‘*Stop!*’ zei ik na een kwartier. Het woord rolde luid en duidelijk uit mijn mond.

Het was een beslissing op gevoel. ‘*Stop here.*’ De man bracht de wagen tot stilstand. Aan de rand van de weg, net buiten een klein dorp, stapte ik met Pouya en Pasha uit de auto. Van twee jonge werklui in een bestelauto kreeg ik een lift terug naar Istanbul.

Was het koppigheid dat ik het nog een derde keer via Turkije probeerde? De smokkelaar met wie ik ditmaal te maken kreeg liet me weten dat het bedrag dat ik op aanraden van Sharam had meegenomen te laag was. Woedend belde ik Sharam op. Aan de an-

dere kant van de lijn bleef het een tijdje stil. Terwijl ik wachtte op instructies dacht ik aan mijn oom. Nog even en al zijn inspanningen waren voor niets geweest.

In de week na mijn tweede ontmoeting met Sharam in het café in Teheran had ik de sleutel van ons compleet ingerichte maar inmiddels alweer maanden onbewoonde huurhuis aan oom Idris gegeven. Deze opdracht was hem op het lijf geschreven.

Eind jaren zeventig, toen ayatollah Khomeini beetje bij beetje zijn ware gezicht liet zien, hadden mijn vader en moeder besloten dat het veiliger was om mijn kast met boeken op te ruimen. Oom Idris, die bij de brandweer werkte, wist wel raad met de vraag van mijn ouders. Zonder dat ik het wist veegde hij de planken van mijn kast leeg. Hij stopte alles in een grote zak die hij dumpte in de rivier. Werken van Tolstoj, Kafka en Marx gingen verloren, net als de dagboeken met daarin mijn foto's en poëzie. Weg, alles was weg. Ik was het nog niet vergeten.

Maar nu had ik hem nodig voor mijn plan.

Op mijn verzoek verkocht oom Idris al ons bezit op de markt in Rasht: eerst de gouden munten, daarna de meubels en tot slot al het andere van waarde. Vanwege de Golfoorlog met Irak was huisraad schaars en dus duur. De inboedel bracht geld op.

Voordat ik de sleutel aan Idris overhandigde was ik nog één keer met de kinderen door het huis gelopen. Binnen rook het vreemd. Alsof de elitesoldaten van de Revolutionaire Garde niet alleen bewijsmateriaal maar ook de ziel uit het huis hadden gehaald. De kamers misten warmte. Ik geef niet om materiële zaken, maar het weerzien met de spullen viel me zwaar dit keer. Ons bed was opgemaakt en de kinderkamers zagen er netjes uit als altijd. Terwijl de jongens op hun matrassen sprongen, rook ik aan Rasouls kleren. Ik hoopte dat ik me hem daarmee helder voor de geest kon halen, ik verlangde naar zijn aanwezigheid. Was hij er maar even om samen mee in bed te duiken. Daarna bekeek ik onze spullen:

trouwfoto's, familiefilms gemaakt door Rasoul, een stukje koraal, de pyjamabroek met zijn naam erin die ik voor hem had genaaid in de gevangenis, het geborduurde boeket bloemen, gemaakt door mij en mijn medegevangenen. Handzame, dierbare spullen stopte ik samen met wat kleren in een kleine koffer. De jongens moedigden ik aan één stuk speelgoed te pakken om mee te nemen naar opa en oma. Pouya gaf geen gehoor aan mijn oproep en kuste in plaats daarvan mijn betraande gezicht.

De opbrengst van de leegverkoop: ruim tienduizend dollar. Na drie mislukte vluchtpogingen was meer dan de helft van het geld verdampd, maar door dat gegeven liet ik me niet tegenhouden.

Voor poging vier legde ik mijn lot alsnog in handen van onoplettende douanemedewerkers op het vliegveld, optie twee trad in werking. Ik zou reizen met mijn eigen paspoort, een officieel, legaal Frans visum en een geldig vliegticket.

Ook dit keer nam ik geen afscheid van mijn familie. Mijn moeder Azam vertelde ik over mijn vluchtplannen, maar tegenover alle anderen zweeg ik. Zij die zo hun vermoedens hadden vroegen er niet naar. Je van de domme houden was het veiligst. Het was een soort code: zij vroegen er niet naar en ik verdrong de pijn die deze eenzaamheid met zich meebracht. Daarmee veranderde ik in een publiek geheim, een soort spook dat eens in de zoveel tijd rondwaarde in en rondom het huis van mijn ouders. Ik vertrok en kwam terug, vertrok en kwam terug, vertrok en kwam terug, vertrok...

In de taxi onderweg van Rasht naar Teheran aanschouwde ik de chaos die de zware aardbeving had aangericht. Een deel van het land lag in puin, delen van de weg waren onbegaanbaar, vele huizen onbewoonbaar. Traag kroop het verkeer vooruit. Het perspectief van de rouwende mensen in tenten langs de kant van de weg was vergelijkbaar met dat van mij: hopeloos. Misschien werkte de wanordelijke situatie in het land in mijn voordeel. Ik zocht naar

houvast. Met gemengde gevoelens – ik voelde me een verrader om in deze context aan mijn persoonlijke perspectief te denken – stapte ik een paar uur later uit op het plein in de buurt van het huis van tante Louisa in Teheran. De leden van de Basij inspecteerden me van top tot teen, maar ik bereikte de voordeur van mijn tijdelijke onderkomen zonder verdere vragen.

Met een geldig Frans visum voor drie weken zette ik later die week koers richting het vliegveld. Ik probeerde niet op te vallen en bedekte me met een donkere mantel. In de aankomsthal sloot ik aan in de rijen voor de balies terwijl ik de Duitse merken – genoeg voor twee weken vakantie in Frankrijk – op de juiste plek in mijn paspoort stopte. Ik liet de biljetten een beetje uitsteken. ‘Neem niemand mee,’ had Sharam gezegd. Tevergeefs. Vanuit mijn ooghoeken zag ik dat een aantal familieleden was gekomen om mij uit te zwaaien. Ik negeerde ze, deed net of ik ze niet kende.

Het was mijn beurt. De man achter de balie inspecteerde mijn paspoort en keek me aan. Gerommel met papieren. Traag tikten de seconden voorbij. Hij liet het geld onberoerd, klapte mijn paspoort dicht en drukte een telefoon tegen zijn oor. Wat hij zei verstond ik niet. Toen hij de hoorn weer neerlegde gebaarde hij dat ik door moest lopen. En mijn paspoort dan? Verward zette ik, geflankeerd door mijn jongens, een stap door het poortje. Meteen daarna werd ik in mijn kraag gevat.

Ik wist genoeg. Mijn naam en de zwarte lijst, ze hadden elkaar gevonden. Ik mocht het land niet uit, werd aangehouden. ‘Mee-komen, jij,’ zeiden ze, maar zo makkelijk gaf ik me niet gewonnen. Ik verzette me, alle scheldwoorden die ik kende schreeuwde ik uit. Hysterisch was ik, hysterischer dan ik ooit was geweest. Omdat niets hielp begon ik te gillen. Ik wilde wegrennen, naar de gate, de vliegtuigtrap op, het vliegtuig in, naar een veilig plekje aan het raam, zo ver mogelijk weg van het gangpad, maar ze grepen me vast. Hardhandig. ‘Hier blijven.’ Ze duwden me op de grond. Ik spartelde met mijn benen en voelde hun stevige schoenen in mijn

zij landen. Hoe harder ze me raakten, hoe heviger ik tegenstribbelde. En hoe heviger ik tegenstribbelde, hoe harder ze me raakten. Een hand greep me op een beestachtige manier vast toen ik recht in Pouya's bruine ogen keek. Wat vertelden ze me? Angst! Hij begreep wat er gaande was, ik wist het zeker. Kijk weg, dacht ik, kijk alsjeblieft weg. Wie haalt mijn kinderen hier weg?

Opnieuw een schoen in mijn ribbenkast. 'Laat mijn kinderen gaan,' zei ik met mijn laatste krachten. Ik wees naar mijn wanhopig gebarende familieleden aan de andere kant van de poortjes. 'Dat is goed,' zeiden de mannen, 'graag zelfs. Dan hebben we meer tijd voor jou.' Nog net zag ik hoe mijn zus mijn jongens veilig in haar armen sloot. Daarna werd het donker voor mijn ogen. Aan mijn haren sleurden de mannen van de Revolutionaire Garde me mee.

'Ben je soms vergeten dat je een reisverbod hebt?' vroeg een van hen even later in een kleine verhoorkamer. 'Denk je dat we niet weten dat je probeert Iran te ontvluchten?'

Ik voelde steken in mijn zij. De man ratelde door, maar ik zei niets en beantwoordde geen enkele vraag. Ik had liever dat ze me een geweer gaven, zodat ik mezelf overhoop kon schieten.

'*Salite!*' schreeuwde de man uit het niets, slet. Hij wees naar mijn benen. 'Bedek je.'

Omdat ik op een stoel zat was mijn mantel omhoog gekropen. Mijn donkere panty stak een paar centimeter onder de donkere stof uit.

'*Kesafet!*' schreeuwde ik terug, klootzak. 'Jullie hebben alles gedaan om mij te breken. Studie, werk, alles is me ontnomen. Mijn leven mag geen leven heten. Doe het, de rest hebben jullie me ook niet bespaard.'

Schiet me maar neer, dacht ik. Ik was klaar met het voeren van een zinloze strijd, ik was bereid om dood te gaan. Dat Pouya en Pasha even daarvoor veilig waren overgedragen aan mijn zus sterkte me in die gedachte. Ik had mijn kinderen toch niets te bieden.